Hvad skal vi med Det Gamle Testamente?

af Nana Hauge

Lars Mikkelsen, kendt fra bl.a. TV-serien *Herrens veje*, er uden tvivl en dygtig skuespiller. At han vist er blevet kristen, er da også kun et plus. Som én, der mestrer skuespillets kunst, og derfor også må formodes at være ganske trænet i at læse og forholde sig til tekster, undrer det dog, at han ikke er en bedre bibellæser, end han er. Det har han nok tilfælles med mange, desværre, og det kan han på en måde ikke klandres for – han er jo opvokset i et kommunistisk hjem og har nok ikke fået fortalt bibelhistorie som barn.

Når jeg så alligevel gør det, klandrer ham, er det fordi han udtaler sig om Bibelen, som om han har forstand. I et interview i Kristeligt Dagblad d. 16. august i år udtaler han:

> *Store dele af De Ti Bud og Jesu lære er jo indeholdt i mange lovgivninger, hele formuleringen af menneskerettighederne er i den grad sat i noget bibelsk. Især, hvis man undlader at gå for meget ned i Det Gamle Testamente. Det er jo meget med at "gå ud og slå dem og dem ihjel i mit navn". Det var nok en meget god reformation, der blev lavet dér.*

Tænker han her på den lutherske reformation, og forestiller han sig, at man der gjorde op med Det Gamle Testamente? Eller mener han med reformation – Det Nye Testamente? Det ved jeg ikke.

Jeg er dog ret sikker på, at han ikke har læst Det Gamle Testamente. Han siger selv i et interview, at han har læst Det Nye Testamente. I så fald har han nok ikke nærlæst det, for så ville han ikke se på det med så milde øjne, som han gør, taget i betragtning af, hvordan han dømmer Det Gamle Testamente.

Lars Mikkelsens eksempel er ikke enestående, og det er derfor, jeg bruger det indledningsvist her. Det er mit indtryk, at hans fordomme meget godt afspejler mange danskeres måde at se Bibelen på. Selv mennesker, der jævnligt går i kirke og læser Bibelen, kan finde på at sige noget lignende.

At Det Gamle Testamente agtes så ringe, er dog ikke noget nyt. Siden kirkens første dage har forskellige grupperinger opfattet Det Gamle Testamente, som om det var noget, der var givet jøderne alene og nu efter Kristi komme ikke skulle gælde mere. Således kætteren Markion, hvis lære gik ud fra et uforligeligt modsætningsforhold mellem Det Nye Testamente og Det Gamle Testamente. Noget, han havde tilfælles med mange andre gnostiske fraktioner i oldkirkelig tid. Selvom Markions lære aldrig blev anerkendt af den

øvrige kirke, og Markion blev udstødt af kirken i år 144, er der dog noget, der tyder på, at hans ringeagt af Det Gamle Testamente lever i bedste velgående, selvom Jesus selv har slået fast at ”Skriften bærer vidnesbyrd om mig”, og Paulus slår fast, at Jesus døde og opstod *efter skrifterne* (altså: sådan som skrifterne har lovet). Hvis man læste Bibelen opmærksomt, ville man da også hurtigt opdage, at Det Nye Testamente fungerer som en kommentar til Det Gamle Testamente. Det Nye Testamente er altså ikke noget brud eller nogen ”reformation” i forhold til Det Gamle Testamente.

Det er sandt, at der i Det Nye Testamente er kritik af den udvendige fromhed, der gjorde sig gældende på Jesu tid (udtrykt i farisæismen), men det brud findes jo allerede i profeternes forkyndelse. Man hører også tit sagt, at kristendommen ikke er en lovreligion, sådan som det er tilfældet med den religion, vi møder i Det Gamle Testamente. Det er rigtigt, at der i Det Nye Testamente udtrykkes kritik af retfærdiggørelse ved lovgerninger, men det er ikke loven som sådan, der kritiseres.

Tværtimod slår Jesus gang på gang fast, at Loven på ingen måde er sat ud af kraft. Han skærper den endda. Hvor man kan sige, at den gammeltestamentlige lov mest befatter sig med adfærd – altså foreskriver, hvordan man skal opføre sig – går Det Nye Testamente skridtet videre og forbyder ikke bare onde gerninger, men også onde tanker.

Når Jesus kritiserer såkaldte lovtro jøder, er det netop heller ikke Loven, han kritiserer, men misbrug af loven, eller det han kalder menneskeskabte love. Han beskylder farisæerne for at tilsidesætte Guds bud for menneskelig overlevering.

Evangeliet handler i det hele taget slet ikke om, at der er noget galt med Loven, men Jesus kritiserede dem, der brugte Loven til at retfærdiggøre sig selv med. Når vi siger, at Kristus har opfyldt Loven, så betyder det altså ikke, at Loven er afskaffet. Det betyder, at Loven ikke forfærder os mere, dens trussel er borte, som Brorson skriver i en salme, fordi vi nu kender Kristus og i ham kan gøre Lovens gerninger. Kristus lærer altså ikke noget andet end Moses, men Moseloven kan ikke overholdes uden Kristus. (jf Luthers fortale til de bibelske skrifter)

Nu er det jo i øvrigt heller ikke sådan, at der ikke er lov og kun nådesbudskab i Det Nye Testamente og ikke evangelium, men kun lov- og domsforkyndelse i Det Gamle Testamente. Der er begge dele i begge testamenter. Der er nådestilsagn i Det Gamle Testamente, og der er domsforkyndelse i Det Nye Testamente. Passager som: "Gå du hen og gør ligeså." Eller: "Sælg alt, hvad du ejer og giv det til de fattige." Eller: "Du skal blive som et barn for at komme ind i Guds rige." Alt det er jo umuligt – uden Kristus er det bare endnu en dom over os. Det er umuligt for et menneske, men for Gud er alting muligt.

En anden typisk fordom om Det Gamle Testamente er, at den gammeltestamentlige Gud er en streng og straffende Gud. Lunefuld og kolerisk er han nærmest. Det Gamle Testamente er faktisk nærmest lidt som koranen. Ser vi nu på Det Nye Testamente, er

dette næsten et slags humanistisk manifest, og Jesus, han er en flink fyr. Lidt hippieagtig. Love and Peace.

I en artikel på Bibelselskabets hjemmeside fortæller lektor Benny Grey Schuster, hvordan han igennem årene har fået mange spontane reaktioner fra kursister i forbindelse med sine kurser med intensiv bibellæsning:

> "Mange udbryder: 'Det vidste jeg ikke, stod i min bibel!', fortæller han. Han fortæller også at han engang havde en kursist, der i spøg sagde, at hun ikke vidste, om hun kunne have Bibelen stående på alteret efter kurset på grund af alle de voldsomme fortællinger i Det Gamle Testamente."

I spøg godt nok – men alligevel? Hvordan kan det være at Det Gamle Testamente kommer bag på en præst? Har hun ikke læst Bibelen, da hun gik på Uni?

Hvad er det mon, der forskrækker hende? Er det åbenbaringen af menneskers ondskab? Er det alle afsløringerne af alt det onde, der *også* bor i et menneskes hjerte. Er det beretningerne om menneskets oprør med Skaberen og hans orden? Sådan noget burde i grunden ikke komme bag på en cand.theol.

Har denne præst egentlig læst Mattæusevangeliet? Forfærdes hun ikke over udtalelser som: "Den, der siger noget grimt til sin bror, skal dømmes til helvedes ild?" Eller over, at den der overvejer ægteskabsbrud skal ende i helvede? Hvad med alle lignelserne om dem, der kom for sent? Eller ikke tog imod Menneskesønnen? Dem uden den rigtige skjorte? Eller hvad med veråbene over hyklere? Dommen over Jerusalem? Dommen over dem, der ikke tog sig af de mindste små, og sådan kunne jeg blive ved.

Vi har det med at fokusere på den rare Jesus, der smilende tager imod børnene, helbreder de spedalske og bærer det forsvundne får hjem på skuldrene. Denne mildhed er en vigtig del af Jesus, men vi må ikke glemme, at der også er en kompromisløs side af Jesus: Den der ikke er for mig, er imod mig. Som Mikkel Tode skriver i en anden artikel her i bladet, så er Det Nye Testamente fuld af formaninger og tugtelser til lunkne menigheder. De formaninger gælder altså også os.

"Gud hader en kryster", mente forfatter og nybygger Laura Ingalls Wilder. Jeg ved ikke, om det var almindelig snak i slutningen af 1800-tallet i Amerika. Her i Danmark i det Herrens år 2019 er det i hvert fald ikke. Den opmærksomme bibellæser kan nok regne ud, at Lauras ord er en omskrivning af englens ord til menigheden i Laodikæa om, at den lunkne skal udspys af Guds mund. Og det er stadig Guds retfærdige dom over os og vores menneskelige nedrighed og usselhed og lunkenhed. En retfærdig dom og forfærdende ganske vist, hvis man ikke læser skriften med Kristus for øje.

Det Nye Testamente er således hverken mere eller mindre "grusomt", moderne eller humanistisk end Det Gamle Testamente. Både Det Gamle og Det Nye Testamente bliver

til en dom, hvis man læser det uden Kristus, og troen, bliver, som Morten Brøgger peger på i en prædiken udgivet i *Tidehverv* 5, 93. årgang, til en præstation.

Kristendommen har ikke en pind med kristendom at gøre, hvis man dømmer Det Gamle Testamente ude som for ”voldsomt” eller som noget, der kun gælder jøderne. Vi kan overhovedet ikke være kristne, hvis vi saver grenen til *folkefærdet uden mage* over. Som Karl Barth skriver, så er jøden det spejl, hvori også vi kristne kan se, hvem vi er. For som kristne er vi som podekviste på den stamme eller det træ, der hedder jødedommen eller Israel. Når også vi hedningekristne har forjættelserne fra Gud, har vi dem fra jødefolket. Vi er gæster i deres hus, skud på deres træ. Det er i jøden på Golgathas kors, vi har opfyldelsen af Israels forjættelser, og netop derfor hilser vi kristne denne tømrersøn som Israels Guds salvede (Messias), jødernes konge. Jøderne er ganske enkelt folkefærdet uden mage, som Grundtvig kaldte dem det, fordi de er det folk, hvorigennem Gud besluttede at blive menneske gennem jødepigen Miriam (Maria). Det Gamle Testamente er den krybbe, hvori Jesus ligger.

Ja, man kan sige, at forskellen på os og jøderne kun er, at vi har forstået, at Messias *er* kommet – jøderne venter stadig på ham, som Karl Barth skriver i 1950 i skriftet *Jøderne og vi kristne*.

Så jøderne vandrer ganske vist i venten på den Messias, der jo er Kristus, og som er kommet engang for alle. De ved det bare ikke. Men gør vi? Vi siger, at vi har forstået, at Jesus er Kristus, men synder vi ikke mod Ham hver eneste time på nøjagtig samme måde som jøderne?